

**Виступ В. Лейсле на 12-му засіданні Міжурядової українсько-німецької комісії
Берлін, 9 жовтня 2025 року**

Шановні пані та панове,
вельмишановний пане д-ре Фабриціус,
високоповажний пане Єленський,
дорогі колеги та друзі!

Для мене велика честь сьогодні представляти українську громаду етнічних німців — громаду, яка, попри всі труднощі війни, продовжує жити, діяти й розвиватися.

Передусім дозвольте від імені Ради німців України висловити щиру подяку урядам Німеччини та України за багаторічну підтримку.

Завдяки цій підтримці, незважаючи на постійні повітряні тривоги, втрати й евакуації, ми змогли зберегти всі головні напрями роботи — **мовні, культурні, соціальні, гуманітарні програми**.

Але що, мабуть, найважливіше, — ми змогли **зберегти життя людей і простягнути руку допомоги тим, хто опинився у найскладніших обставинах**.

Я добре пам'ятаю один особливий випадок: **разом з Офісом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини** нам вдалося **домогтися звільнення з полону одного етнічного німця**.

Під час тривалого — майже річного — полону та катувань його підтримувала лише **мрія колись знову піти з дружиною на концерт АС/DC**.

Ця історія — сильне нагадування про те, що **музика, культура й віра в життя** здатні підтримувати людину навіть у найтемніші часи.

Саме тому культурне життя для нас має особливе значення.

Сьогодні в Україні діють понад **170 організацій німецької меншини**, об'єднаних у мережу під координацією Ради німців України та Благодійного Фонду «Товариство Розвитку».

Разом ми реалізуємо понад **450 проєктів щороку** практично в усіх регіонах країни — від Львова й Чернівців до Харкова, Одеси та Миколаєва.

У **2022–2025 роках**, попри війну, громада досягла вагомих результатів.

Ми відновили роботу центрів зустрічей, налагодили дистанційні формати навчання, створили нові цифрові курси німецької мови, провели десятки мовних майданчиків для дітей, організували мовні ініціативи, олімпіади, інтенсиви у різних вікових групах.

Кількість слухачів мовних курсів зросла майже на **20 %**, що свідчить про підвищення інтересу до німецької мови навіть у воєнних умовах.

Поряд із освітньою роботою ми продовжуємо соціальні та гуманітарні програми.

Тільки за останні два роки громада надала **понад 5000 продуктових наборів і майже 4000 прямих банківських переказів** як підтримку літнім і вразливим членам громади.

Ми організували **доставку генераторів, павербанків, медичного обладнання** та допомогу людям, які втратили житло.

Після руйнування **Німецького дому в Маріуполі** та пам'яток у **Зміївці, Оріхові, Нью-Йорку** ми спільно з Міністерством культури України ведемо **реєстр знищених об'єктів німецької спадщини**, щоб документувати втрати й підготувати ґрунт для відновлення.

Це — частина спільного завдання, яке ми поділяємо з німецькими партнерами: **зберегти пам'ять і водночас дивитися в майбутнє**.

Важливим напрямом нашої роботи є також **збереження історичної пам'яті та ідентичності**.

Попри війну, ми продовжуємо **польові експедиції в Одеській та Миколаївській областях**, під час яких збираємо матеріали для **віртуального музею причорноморських німців**.

Ми прагнемо, щоб інформації про **внесок німецької меншини у розвиток України** ставало більше — і в науці, і в медіа.

У цьому сенсі ми високо цінуємо зусилля **Національної академії наук України та Геттінгенського дослідницького центру** у підготовці «Енциклопедії німців України», а також нашу співпрацю із **Суспільним телебаченням** у створенні документальних фільмів про видатних особистостей німецького походження.

Війна водночас формує **нову реальність**.

Серед тих, кому ми надаємо підтримку, тепер є **етнічні німці та німкені — ветерани Збройних сил України**, які потребують допомоги у **протезуванні, медичній реабілітації чи соціальній адаптації**. Ми щиро сподіваємося, що у майбутньому з'являться **спеціальні програми й проекти підтримки** для таких людей та їхніх родин — адже вони є частиною і нашої громади, і сучасної історії України.

Окремо хочу відзначити **гуманітарну солідарність наших німецьких друзів** — Робочого об'єднання німецьких меншин (AGDM), Союзу вигнанців (BdV), Фонду «Stiftung Verbundenheit» та Федерального міністерства внутрішніх справ Німеччини.

Завдяки вашій допомозі сотні українських німецьких родин отримали підтримку у найважчі моменти — коли тривога, темрява й холод ставали буденністю.

Водночас Україна також створює необхідні правові й політичні умови для нашої діяльності.

Ми відчуваємо справжню **партнерську увагу держави** до питань національних меншин.

Для нас було надзвичайно важливо **брати участь у розробленні нового законодавства України** про національні меншини та про мови національних меншин.

Це процес, у якому ми не лише представляємо власну громаду, а й ділимося **експертизою — у сфері прав людини, моніторингу, міжетнічного діалогу та міжнародного співробітництва**.

Ми бачимо виклики, що стоять перед Україною на шляху до Європейського Союзу, і готові допомагати в цьому процесі.

Наші організації володіють компетенціями у сфері **захисту прав меншин, соціальної інтеграції та освітньої політики** — це досвід, який може бути корисним державним інституціям під час імплементації європейських стандартів.

Разом із нашими партнерами в Німеччині ми вже працюємо над **візією післявоєнного відновлення**.

Йдеться про **створення сталої інфраструктури німецьких домів**, які могли б стати культурно-освітніми осередками, відкритими не лише для німецької громади, а й для всіх громадян, що прагнуть європейського партнерства та взаєморозуміння.

Перший такий приклад — **відкриття Німецького дому в Мукачеві**, реалізоване за підтримки Федерального уряду.

Ми маємо чудові німецькі доми у Києві, Чернівцях, Львові, Луцьку, Житомирі, Миколаєві.

Приміщення там здебільшого орендовані — часто на пільгових умовах, але, на жаль, **підтримувати такі оренди стає дедалі складніше**.

Ми змушені конкурувати з комерційними структурами, і в цій ситуації дуже потрібна подальша підтримка.

Я вдячний, що вже є позитивні приклади — як у Чернівцях, де громада отримала допомогу з приміщенням, — але це, на жаль, поки що поодинокі випадки.

Серед наших пріоритетів — **збереження німецької мови в Україні**.

Ми з тривогою спостерігаємо дефіцит викладачів, адже багато педагогів були змушені емігрувати.

Без системної підтримки німецька мова ризикує поступово втратити свої позиції у школах.

Ми щиро вдячні за ті програми, які сьогодні підтримує **Федеральне міністерство внутрішніх справ та Федеральне міністерство закордонних справ**: вони допомагають утримувати мережу курсів, готувати викладачів і створювати нові навчальні матеріали.

Водночас ми переконані, що майбутнє німецької мови в Україні — це не лише викладання, а й **мости між людьми, громадами, містами-побратимами**.

Тому ми ініціюємо програми для молоді, спільні мовні табори, культурні події, цифрові проєкти — усе те, що формує **нову якість українсько-німецького діалогу**.

Дорогі друзі,

усі ці результати — не просто статистика.

Це **свідчення життєздатності нашої громади**, її глибокої інтегрованості в українське суспільство й водночас — її тісного зв'язку з Німеччиною.

Сьогодні українські німці залишаються частиною європейської родини навіть у найважчі моменти війни.

Ми вдячні **Німеччині — за солідарність, а Україні — за довіру та партнерство**.

І насамкінець дозвольте кілька особистих слів.

Пане д-ре Фабриціус,

Ви добре знаєте, що означає українська повітряна тривога.

Улітку 2022 року ми разом привозили гуманітарну допомогу в Закарпаття, і саме там нас застав звук сирен.

Цей спогад для мене — символ справжнього партнерства: не лише між інституціями, а між людьми.

Попри війну, руйнування і біль, ми продовжуємо вірити: **наше спільне майбутнє — це Європа, мир і взаємоповага**.

Щиро дякую за увагу й за вашу постійну підтримку!

**Rede von V. Leysle bei der 12. Sitzung der Deutsch-Ukrainischen Regierungskommission
Berlin, 9. Oktober 2025**

Sehr geehrte Damen und Herren,
sehr geehrter Herr Dr. Fabritius,
sehr geehrter Herr Jelenskyj,
liebe Kolleginnen und Kollegen, liebe Freunde,

es ist mir eine große Ehre, heute die ukrainische Gemeinschaft der deutschen Minderheit zu vertreten – eine Gemeinschaft, die trotz aller Schwierigkeiten des Krieges weiterlebt, handelt und sich entwickelt.

Zunächst möchte ich im Namen des Rates der Deutschen der Ukraine meinen aufrichtigen Dank an die Regierungen Deutschlands und der Ukraine für ihre langjährige Unterstützung aussprechen. Dank dieser Unterstützung ist es uns – trotz ständiger Luftalarme, Verluste und Evakuierungen – gelungen, alle wesentlichen Arbeitsbereiche zu bewahren: **sprachliche, kulturelle, soziale und humanitäre Programme.**

Doch was vielleicht noch wichtiger ist – wir konnten **Menschenleben retten und denjenigen beistehen, die sich in den schwierigsten Lebensumständen befanden.**

Ich erinnere mich besonders an einen Fall: **Gemeinsam mit dem Büro des Beauftragten der Werchowyna Rada der Ukraine für Menschenrechte** gelang es uns, **die Freilassung eines Angehörigen der deutschen Minderheit aus der Gefangenschaft zu erreichen.**

Während seiner fast einjährigen Gefangenschaft und Folter hielt ihn nur der Gedanke aufrecht, eines Tages wieder gemeinsam mit seiner Frau ein Konzert von AC/DC zu besuchen.

Diese Geschichte erinnert uns eindringlich daran, dass **Musik, Kultur und der Glaube an das Leben** selbst in den dunkelsten Zeiten Halt geben können.

Deshalb ist das kulturelle Leben für uns von besonderer Bedeutung.

Heute sind in der Ukraine über **170 Organisationen der deutschen Minderheit** aktiv, die im Netzwerk des Rates der Deutschen der Ukraine und des Wohltätigkeitsfonds „Gesellschaft für Entwicklung“ koordiniert werden.

Gemeinsam führen wir jährlich mehr als **450 Projekte** in nahezu allen Regionen des Landes durch – von Lwiw und Czernowitz bis nach Charkiw, Odesa und Mykolajiw.

In den Jahren **2022–2025** hat unsere Gemeinschaft – trotz des Krieges – beachtliche Ergebnisse erzielt. Wir haben Begegnungszentren wiedereröffnet, Online-Formate etabliert, neue digitale Deutschkurse entwickelt, Sprachcamps für Kinder organisiert sowie Sprachinitiativen, Wettbewerbe und Intensivprogramme in verschiedenen Altersgruppen durchgeführt.

Die Zahl der Teilnehmenden an unseren Sprachkursen ist um **fast 20 % gestiegen**, was das wachsende Interesse an der deutschen Sprache selbst unter Kriegsbedingungen belegt.

Parallel zur Bildungsarbeit setzen wir **soziale und humanitäre Programme** fort.

Allein in den letzten zwei Jahren hat die Gemeinschaft **über 5 000 Lebensmittelpakete** und **nahezu 4 000 direkte Geldüberweisungen** als Unterstützung für ältere und besonders bedürftige Menschen bereitgestellt.

Wir organisierten **die Lieferung von Generatoren, Powerbanks, medizinischer Ausrüstung** und Hilfe für Personen, die ihr Zuhause verloren haben.

Nach der Zerstörung des **Deutschen Hauses in Mariupol** und weiterer Denkmäler in **Smijiwka, Orichiw und New York** arbeiten wir gemeinsam mit dem **ukrainischen Kulturministerium** an einem **Register zerstörter Objekte des deutschen Kulturerbes**, um die Verluste zu dokumentieren und die Grundlage für eine künftige Restaurierung zu schaffen.

Dies ist Teil unserer gemeinsamen Aufgabe mit den deutschen Partnern: **das kulturelle Erbe zu bewahren und zugleich in die Zukunft zu blicken.**

Ein weiterer wichtiger Schwerpunkt unserer Arbeit ist die **Bewahrung der historischen Erinnerung und Identität**.

Trotz des Krieges führen wir weiterhin **Feldforschungen in den Regionen Odesa und Mykolajiw** durch, bei denen Materialien für ein **virtuelles Museum der Schwarzmeerdeutschen** gesammelt werden.

Wir möchten, dass Informationen über den **Beitrag der deutschen Minderheit zur Entwicklung der Ukraine** stärker in Wissenschaft und Medien präsent sind.

In diesem Zusammenhang schätzen wir die Arbeit der **Nationalen Akademie der Wissenschaften der Ukraine** und des **Göttinger Forschungszentrums** bei der Vorbereitung der „**Enzyklopädie der Deutschen in der Ukraine**“ sowie unsere Kooperation mit dem **öffentlich-rechtlichen Fernsehen Suspilne** bei der Produktion von Dokumentarfilmen über bedeutende Persönlichkeiten deutscher Herkunft.

Der Krieg bringt zugleich **eine neue Realität** mit sich.

Unter den Zielgruppen, die wir unterstützen, befinden sich heute auch **Angehörige der deutschen Minderheit – Veteraninnen und Veteranen der Streitkräfte der Ukraine**, die Hilfe bei **Prothesenversorgung, medizinischer Rehabilitation und sozialer Integration** benötigen.

Wir hoffen sehr, dass in Zukunft **neue Programme und Projekte** zur Unterstützung dieser Menschen und ihrer Familien entstehen werden – denn sie sind Teil sowohl unserer Gemeinschaft als auch der modernen Geschichte der Ukraine.

Ich möchte auch die **humanitäre Solidarität unserer deutschen Partner** hervorheben – der **Arbeitsgemeinschaft Deutscher Minderheiten (AGDM)**, des **Bundes der Vertriebenen (BdV)**, der **Stiftung Verbundenheit** und des **Bundesministeriums des Innern (BMI)**.

Dank Ihrer Hilfe konnten Hunderte deutscher Familien in der Ukraine Unterstützung in den schwierigsten Momenten erfahren – in Zeiten, in denen Alarm, Dunkelheit und Kälte zum Alltag geworden waren.

Gleichzeitig schafft auch die Ukraine günstige rechtliche und politische Rahmenbedingungen für unsere Tätigkeit.

Wir spüren eine echte **partnerschaftliche Aufmerksamkeit des Staates** gegenüber den Fragen der nationalen Minderheiten.

Für uns war es besonders wichtig, **an der Ausarbeitung der neuen Gesetzgebung der Ukraine über nationale Minderheiten und deren Sprachen** mitzuwirken.

Dabei vertreten wir nicht nur unsere eigene Gemeinschaft, sondern bringen auch **Expertise in den Bereichen Menschenrechte, Monitoring, interethnischer Dialog und internationale Zusammenarbeit** ein.

Wir sehen die Herausforderungen, vor denen die Ukraine auf ihrem Weg in die Europäische Union steht, und sind bereit, in diesem Prozess zu helfen.

Unsere Organisationen verfügen über **Kompetenzen im Bereich Minderheitenschutz, soziale Integration und Bildungspolitik** – Erfahrungen, die den staatlichen Institutionen bei der Umsetzung europäischer Standards zugutekommen können.

Gemeinsam mit unseren Partnern in Deutschland arbeiten wir bereits an einer **Vision für den Wiederaufbau nach dem Krieg**.

Dabei geht es um den Aufbau einer **nachhaltigen Infrastruktur Deutscher Häuser**, die nicht nur der deutschen Minderheit, sondern allen Bürgerinnen und Bürgern offenstehen sollen, die den europäischen Gedanken und gegenseitiges Verständnis fördern möchten.

Ein erstes Beispiel dafür ist die **Eröffnung des Deutschen Hauses in Mukatschewo**, die mit Unterstützung der Bundesregierung realisiert wurde.

Wir verfügen über hervorragende Deutsche Häuser in **Kyjiw, Czernowitz, Lwiw, Luzk, Schytomyr und Mykolajiw**.

Die meisten Gebäude werden gemietet – oft zu Vorzugskonditionen, doch **die Aufrechterhaltung solcher Mietverhältnisse wird zunehmend schwieriger**.

Wir müssen uns mit kommerziellen Strukturen messen, weshalb wir hier auf weitere Unterstützung hoffen.

Ich bin dankbar, dass es bereits positive Beispiele gibt – wie in Czernowitz, wo die Gemeinschaft bei der Sicherung eines Gebäudes unterstützt wurde – doch solche Fälle sind bislang noch selten.

Ein zentrales Anliegen bleibt für uns die **Erhaltung der deutschen Sprache in der Ukraine**.

Mit Sorge beobachten wir den Mangel an Lehrkräften, da viele Pädagoginnen und Pädagogen das Land verlassen mussten.

Ohne systematische Förderung droht die deutsche Sprache allmählich ihre Positionen an den Schulen zu verlieren.

Wir sind daher sehr dankbar für die Programme des **Bundesministeriums des Innern und des Auswärtigen Amts**, die uns ermöglichen, das Kursnetz zu erhalten, Lehrkräfte fortzubilden und neue Unterrichtsmaterialien zu entwickeln.

Gleichzeitig sind wir überzeugt, dass die Zukunft der deutschen Sprache in der Ukraine nicht nur in ihrer Vermittlung liegt, sondern auch in den **Brücken zwischen Menschen, Gemeinschaften und Partnerstädten**. Deshalb initiieren wir Jugendprogramme, gemeinsame Sprachcamps, kulturelle Veranstaltungen und digitale Projekte – all das, was **eine neue Qualität des deutsch-ukrainischen Dialogs** schafft.

Liebe Freunde,

all diese Ergebnisse sind nicht bloß Zahlen.

Sie sind **ein Zeugnis für die Lebenskraft unserer Gemeinschaft**, für ihre tiefe Verwurzelung in der ukrainischen Gesellschaft und zugleich für ihre enge Verbindung zu Deutschland.

Die Deutschen in der Ukraine bleiben selbst in den schwersten Kriegszeiten ein Teil der europäischen Familie.

Wir sind **Deutschland dankbar für seine Solidarität und der Ukraine für ihr Vertrauen und ihre Partnerschaft**.

Zum Schluss gestatten Sie mir einige persönliche Worte.

Herr Dr. Fabritius,

Sie wissen sehr genau, was ein ukrainischer Luftalarm bedeutet.

Im Sommer 2022 brachten wir gemeinsam humanitäre Hilfe in die Region Transkarpatien, als uns der Klang der Sirenen erreichte.

Diese Erinnerung ist für mich ein Symbol echter Partnerschaft – nicht nur zwischen Institutionen, sondern zwischen Menschen.

Trotz Krieg, Zerstörung und Schmerz glauben wir fest daran: **Unsere gemeinsame Zukunft heißt Europa, Frieden und gegenseitiger Respekt**.

Ich danke Ihnen herzlich für Ihre Aufmerksamkeit und für Ihre beständige Unterstützung.